

Unitárius Közlöny

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE

KIADJA A DÁVID FERENCZ EGYLET.

SZERKESZTI dr. BOROS GYÖRGY.

Előfizetési ára 2 k. 40 f. (1 frt 20 kr.) Egy szám ára 24 fillér (12 kr.)
Egyleti tagok, 5 évi kötelezettséggel, egy évre 2 koronát fizetnek. Minden pénz
Gálfi Lőrincz egyll. pénztárnokhoz küldendő Kolozsvárra.

Pünkösti üdvözet.

Dr. Boros György dékán a pünkösti legátusokat az itt következő ajánló levéllel küldötte ki a hívekhez :

Ismétlődik újból az a régi kérdés, melyet az első keresztények hallottak volt az apostoltól: *vettetek-e szent lelket?* Vajjon mi a tanítványok feleletét fogjuk-e ismételni, sőt *azt sem hallottuk, hogy vagyon-e szentlélek?*

Nem hallottuk volna? Hiszen most ismét az apostolkodás idejét éljük. Nemcsak új jelszavakkal szólitnak minden hegyről és halomról az idvesség útjára, hanem a régiekkel is. Minden lehető mód és eszköz arra látszik irányulva, hogy megszenteljen és idvezítsen s mégis nem lep meg, ha a sokaság így felel: sőt *azt sem hallottuk, hogyha vagyon-e szentlélek!*

Meglehet érteni ezt a sajátságos ellenmondást, mert a lélek igen gyakran épen akkor van elvonulva észrevétlen, néma magányába, a mikor legzajosabb az élet. A lélek az isteni erő, a mely benn, abban az országban végezi munkáját, a mely nem e világból való. Mert két világunk van nekünk. Az a melyet félelem száll meg, mihelyt egy parányi veszély fenyegeti s a mely gyáván megtagadja, hogy a mester tanítványa volna. És az, a mely tüzes nyelven kezd szólni, úgy a miként azelőtt soha nem szólott. A mely megtölti a házat és a benne valókat, megtölti a testet és

erőt ad a csüggeteg tagokba. A mely fölvértezi a szivet és megnöveli benne az ellenállás erejét.

A lélek ébredésének meg van az ideje, de senki sem tudja mikor jön el. Azonban mindenkinek biznia kell eljöveteleiben, mert különben soha sem lépünk a tökéletesedés, az emberré levés útjára. A lélek az a megszentelő isteni erő, a mely által emberré leszünk, hogy azután Istenhez közelhessünk. A lélek az a hatalom, a mely a bűnös vágyat legyőzi, a szent érzelmet felöleli, növeli és teremti általa új világot.

Ebbe az ismeretlen új világba kellene vágyódnia mindenkinek. Ebbe, a melyben az Istennel való egység fölséges érzete áthatja az ember lényét, megáldja szivét, megnyitja ajakát, hogy szóljon eddig ismeretlen nyelven.

A lélek kitöltésének, a lélek megszentelő munkásságának dicső szép ünnepe közelg, sőt immár itt is van. Készüljön mindenki, hogy befogadhassa azt és megszentelhesse magát általa. Mert szent az a lélek, a mely az istenség végtelen lényéből száll át mireánk.

Vajha e pünkösti ünnepek alatt megtudna felelni mindenki az apostól kérdésére és saját erejéből megtudná mutatni, hogy ugyan van szent lélek és tanúságot tenne arról Jeruzsálemben, egész Judeában, Samariában és e földnek mind végső határáig!

Nemzetközi tanácsa az unitárius és más szabadelvű vallásos gondolkozóknak.

A Brit és külföldi unitárius társulat évi nagy gyűlésével kapcsolatban tartja első rendes gyűlését a Nemzetközi Tanács Londonban. Hogy olvasóink némi tájékozást szerezzenek céljáról, közöljük körlevelét melyet lapunk szerkesztőjéhez is megküldött.

Kedves uram és testvérem!

Abban a reményben hogy érdeklődik a szabad vallásos gondolkozásnak az egész világon leendő előmozdítása és terjesztése iránt, fölhiyjuk becses figyelmét az unitárius és más szabadelvű vallásos gondolkozók és munkálók Nemzetközi Tanácsára, melynek céljával és szervezetével a következő sorokban kívánjuk megismertetni.

A „Nemzetközi Tanács“ (International council) szerveztett 1900-ban azon külföldi követek és mások által a kik részt vettek az amerikai unitárius társulatnak Bostonban (Amerikai Egyesült Államok) tartott 75-ik évi ünnepélyén. Célja, hogy eszmecsere, kölcsönös segítés és közös terveik megvalósítása érdekében közelebbi egységbe hozza a különböző országokban elszórva levő szabadelvű gyülekezeteket, a vallás szabadsága érdekében elszigetelten élő gondolkozókat és írókat.

Hogy ezt a célt meglehessen valósítani nincsen szükségünk sem körülírt szervezeti szabályra, sem tüzetes és hivatalos szervezkedésre. Ezért a tanács egyetlen czikkelye az az alaptétel a melyben ki van fejezve célja és utasítás van adva egy végrehajtó bizottság, egy elnök és titkár választására, kik hivatalukat addig viselik a míg a következő tanács megválasztja utódaikat. Célunk hogy legalább két évben egyszer tartsunk egy egyetemes konferenciát eszmecsere és elveink körébe tartozó kérdések megbeszélése érdekében.

A mostani tisztviselők széleskörű levelezést folytattak minden irányban a szabadelvű gondolkozókkal és a vallásszabadságnak és fölvilágosultságnak legjelesebb képviselőitől kap-tak biztosítást rokonszenvükről és közreműködésükről és pedig: Anglia-, Francia-, Német-, Olasz-, Sweiz-, Belgium-, Hollandia-, Skandinavia-, Ausztrália-, Japan-, India- és Észak-Amerika országokból és államokból. Ez a levelezés igazolja, mily nagy szükség volt s mily jókor alakult a szabadelvűeknek ezen egye-sülete és milyen nagy szolgálatot fog tenni.

A mult száz (XIX.) bámulatos haladása a mivelődésben a föld népeit szorosabb és bensőbb viszonyba hozta és tudatára ébresztette egymástól való kölcsönös függésüknek és egymás iránt való kötelezettségüknek.

A világ szövetekezése (federation of the world) eszményi és testvéries célokért, már többé nemcsak költői álm, hanem egyik föltétele az egészséges politikai erkölcstannak. A nemzetközi szövetekezés már oly sok és nagy sikert ért el az ipar, kereskedelem, tudomány, fölfedezés és politika körében, hogy a vallás mezejére is, sőt még inkább ki kellene terjeszteni. Át kellene látni, hogy születés és nyelv nem alkotnak áthág-hatlan akadályokat a sziveknek és kezeknek a vallások fölvilá-gosultsága és az emberiség emancipatiója érdekében.

Ez a meggyöződés és testvéries rokonszenv érzete vezetett az unitárius és más szabadelvű gondolkozók és dolgozók Nemzetközi Tanácsa szervezésére. Az „Unitárius“ szó a czim-ben azért van használva, hogy őszintén tudomására juttassa másoknak, hogy melyik vallásos társulatban kezdődött a moz-

galom, és hogy legalább egyelőre melyikre fog nagyobbára támaszkodni erkölcsi és anyagi támogatásért. Reméljük, hogy a szabadelvű közönség ebből meg fog győződni, hogy célja rationalis, állandó és egyetemes. Bármely esetben is nem szabad az »Unitárius« szót itt korlátolt theologiai értelemben venni, hanem úgy kell tekinteni, mint a melynek célja, hogy »egyesíteni közös és érdeknélküli munkára mindazokat, a kik hisznek a tiszta vallásban és a tökéletes szabadságban«. A Council tagjai, bármely névhez vagy társasághoz is tartoznának különben, óhajtanak együtt munkálni a szabadság szellemében, az igazság szeretetében az emberiség vallásos felvilágosítása és fölemelése érdekében.

Angol barátaink meghívása következtében az első gyűlés Londonban fog tartatni f. évi május utolsó hetében. Csütörtökön (május 30.) reggel 10-től 1 óráig lesz az első gyűlés. Estve a képviselők részt vesznek a St James Hallban tartandó nagy gyűlésben. A gyűléseket folytatja pénteken délelőtt és délután. Amerikai, canadai, ausztraliai, belga, francia, német, hollandi, magyar, olasz, japan, norvégiai, dániai és svéd képviselők fognak részt venni. Kiváló szónokok fognak beszélni az egyetemes vallás, erkölcs, nemzetközi igazságszolgáltatás, szeretet és valóságos kötelességek felől, melyekkel kölcsönösen egymásnak tartozunk.

A végrehajtó bizottság ezennel meghívja önt, hogy vegyen részt e gyűlésen, s hogy tegye magáévá a társulat eszméjét és lépjen levelezésbe a tisztviselőivel. A kitűzött cél iránti rokonszenv nyilvánítását, a teendőkre nézve javaslatot és saját házában az eszme ismertetését szívesen vesszük.

A tiszta vallás és tökéletes szabadság szeretetében testvériesen üdvözlí Wendte W. Károly titkár.

A legszebb nyilatkozatok érkeztek a titkárhoz: Amsterdamból ifj. *Hugenholtz* teljes rokonszenvét nyilvánítja. Dr. *Chavannés* a leideni francia egyház papja »a legnagyobb örömmel csatlakozik« és a levelet közölte egyik lapban; Dr. *Lunge* Zürichből »nagyon megtisztelve érzi magát, ha a nevét fölveszik és örvendeni fog, ha szolgálatot tehet az ügyben«. Dr. *Nippold* tanár Jenából »nagyon fontosnak tartja most ezt a mozgalmat.« Dr. *Holtzman* tanár Strassburgból »szívesen közreműködik.« Dr. *Vecck* a Deutsches Protest. Blatt szerkesztője lelkesedéssel fogadta a fölhívást és közölte lapjában; *Berg* J. Copenhágából meleg szavakban ír és óhajtott összeköttetésbe lépni; Dr. *Herford* Brooke Londonból teljes lélekkel csatlakozik; hasonlóan számos angol és amerikai, köztük Fretwell János; *Fleischer* F. I. Brock of Langerdijkból, Hollandiából a Menno-

niták felekezetének egyik papja meleg kézzsoritást küld az Oczeánon keresztül *Dimitroff* H Bulgariából értesíti, hogy az ügy iránt nagyon érdeklődik, különben ő maga is ebben az irányban dolgozik a keleten. *Mozoomdar* Calcuttaból azt írja, hogy ha a felekezet nélküli szövetkezést létesíteni lehet, a világ legnagyobb műve ez lesz. Reméli, hogy más felekezet tagjai is részt fognak venni. Hazánkból a Councilnak tagjai Ferencz József püspök és dr. Boros György. Ujabban beléptek Dr. Masznyik Endre, Kovács Sándor theol. tanárok Pozsonyból, Vészi József országgyűlési képviselő Budapestről

Egyleti élet,

Az alkotmányos életnek egyik természetes eredménye a társadalmi szervezkedés. Ha Magyarország haladását az egyesületek arányszáma után kell megítélnünk, kétségen kívül a művelt államok közé sorakozik.

Nem vizsgáljuk általában sem a czimeket, sem a czélokat, sem az elért eredményt, mert nekünk bőven elégséges, ha a mi Dávid Ferencz-Egyletünk ügyeit kellő sikerrel intézhetjük.

A Dávid Ferencz-Egylet 1884-ben alakult meg Kolozsvárt s a következő évben kezdette meg alapszabályszerű működését. Tizenhét év alatt sikeresen behálózta mindazokat az vidékeket, a hol unitáriusok nagyobb számmal vannak. Az egylet vidéki vagyis fiókegyletei: 1., az aranyos-tördaköri, 2., a küküllő köri, 3., a marosköri, 4., a kereszturköri, 5., az udvarhelyköri, 6., a felsőfehérvári, 7., a háromszékköri, 8., az abrudbányai, 9., a toroczkói fiók-egylet. 10., az ifjusági kör, 11., a budapesti, 12-ik az anya-egylet.

Ha még hozzávesszük, hogy az egyházközségekben vagy egyházközségi Dávid Ferencz Egylet, vagy valamely olvasókör, énekkar, könyvtár-egylet van, akkor a szervezkedéssel meg lehetünk elégedve, mert a hol még szükség van rá, egy-egy jó vezető a meglevő minták után könnyen szervezheti.

Az egyleti működés a helyi viszonyok szerint idomul. Kolozsvárt s általában, a téli időszak kedvező. Vidéken az idő megenyhülése hozza létre a mozgást és tevékenységet, mert a téli idő csaknem leküzdhetlen akadályokat gördít az összejevőtelek útjába.

Az alkalmazkodás lehetősége az egyleti élet élénkségének és hatékonyságának egyik főbiztosítója. Sem személyi, sem rendi, sem más kicsinyes körülmények nem állanak működése útjában. Egyetlen föltétel kívánatos: *a munkakedv*, és ez egyletben mindenki első rendü szerepet vihet.

A Dávid Ferencz Egyletben gyakran láttuk egymás mellett munkálkodni: a 80 éves érdemes férfit az elnöki székből, a 14 éves kis tanuló fiút vagy leányt az énekkarban. Az eddig elért sikereknek egyik kiváló biztosítója volt *nőink* részvétele. Nemcsak kellemesen hat, hanem lelkes munkára buzdít, midőn az egyház főgondnoka mellett elnöki székből látjuk a püspök nejét, s a falusi énekkarban a földművelő fiúk és leányok között az esperes vagy a földesur leányát.

No hát, ha a mező virágpompáját elbájolóvá varázsolja az a kimondhatlan nagy változatu szín és illat, akkor a mi egyházi társadalmunk is sok becses ékességet és mélyre nyúló állandó hatást tartalmaz tagjai és környezői számában.

Az alkalom tehát kétségen kívül megvan. Az emberektől, tőlünk tagoktól függ a többi. Attól, hogy feltudjuk-e, fölakarjuk-e használni erőnket és tehetségünket, attól, hogy kitudjuk-e, ki akarjuk-e emelni magunkat a köznapi élet sorvasztó közönyéből. Attól, hogy adunk-e valamit magunkra, adunk-e arra, hogy az emberek társaságát élvezhessük, gondolataikat hallhatjuk, kézszorításukat érezhetjük. Mert valóban ezek a bensőségteljes, ezek a kedélyhez szóló, ezek a kívánatos dolgok az egyleti élet következményei.

Nyilvánvaló, hogy nem minden megy így, nem mindenki gondolkozik egyformán, nem mindenki találja kívánatosnak ezt a munkát. Legyen úgy! Nem ítéljük el, de azt legalább joggal elvárhatjuk, hogy valami egyebet tegyen. Mert az ám ránk nézve nagyon veszélyes, ha egy tétlen, holt tetem van mellettünk egy munkás, életerős társ helyett. Az sem közönyös, ha valaki gúnyos élczelődéssel rontja munkedvünket. Az meg épen nem mivelt jellemre vall, ha valaki a működük személye iránti ellenszenvből, vagy hiuságból veszélyezteteti az ügy sikerét.

Nem kívánhatjuk, hogy mindenki egyformán gondolkozzék s úgy is dolgozzék, de azt a mi unitárius kis társadalmunk

mindenik tagjától megkivánhatjuk, hogy tudja és teljesitse kötelességét.

Engedjék meg a vidéki tagtársak, hogy ezuttal, midőn az alkalom részökre kínálkozik, hozzájuk intézzük hívó és kérő szavunkat. Egy felolvasást, egy-két éneket, egy kis utat, egy napot, egy pár szíves szót a tagtársakhoz, egy kevés buzdítást a még kívül állókhoz ne sajnáljanak!

dr. Boros György.



A nő rendeltetése.

A nő legszebb ékessége nem a csillogó arany, a drága kék-szer és divatos pipere, hanem a tiszta erkölcs, az erény, a szelid türelem s békülékeny szellem. Mennyire magasabban áll az emberek becslésében, az erényes, okos, hű nő, a hű, tetszelgős, türelmetlenkedőnél.

A nemis gondolkozása nő hivatása a házi munkakör; gondolata hajlam: férjéhez vonja. Eltető és vidító jelleme kiterjed az egész háznépr, munkásságban leli időtöltését, férje szerelmében, gyermekei test-lelki fejlődésében egyedüli boldogságát. Ilyen nő bizonyára alkalmazható a mi Máté evangéliuma XIX. részének 5. versében meg van írva: »*Annak okáért elhagyja az ember atyját és anyját. és ragaszkodik az ő feleségéhez és ketten lesznek egy testté.*«

Am, hogy azt megérdemeljük, teljesítsük kötelességünket minden téren, telát a vallásosság és szeretet terén is. Elég tág terünk nyílik itt, sokkal tágabb, mintsem hinnők.

Jézus tanítása szerint egy az Isten, kié mindenek, kihez minden szív áhítozik; egy a hit, miszerint minden lélek hiszen Istent; egy a kötelesség, a szeretet; egy a remény, az öröklét reménye: töröljük ki siveinkből a vallástalan türelmetlenséget és óvjuk meg attól az Isten által reánk bizott gyermekek szívét is. A vallást nem az egyház külső jegyei s szertartásai teszik, a hit tulajdonkép nem iskolákban s egyházakban tanult hitalakokban áll: *a vallás tűzhelye a szív, nem a holt betű, a lélek az, a mi meg-elevenít.*

Mindnyájunk vallása egy, mert a lelkek országában egy az igazság; bár különbözik a hit formái, minden egyházban törek-szenek a lelkek Istenhez jutni, Istennel egyesülni, — törek-szenek

erényre, tökéletességre, üdvre, öröklétre. Minden vallásnak egy a célja: hogy az embereket az erkölcsiségben nevelvén, ez által őket boldogságra, idvességre vezérelje. Mindnyájan egyformán részesci vagyunk Isten legnagyobb ajándékának: a léleknek, a lelkiismeretnek, mely Isten szavának megnyilatkozása lelkünkben. Minden cselekedtünkben ez legyen utmutatónk, s soh'se feledjük, hogy Isten azért ad egyes embereknek erőt, hatalmat, hogy a gyengéknek támasza és oltalmazója legyen.

Szeressük tehát felebarátainkat, mint önmagunkat! A szeretet egyaránt nyilvánulhat gondolatban, szavakban és tettekben. Gondolatban gyakorolja a szeretetet, ki embertársa hibái iránt elnéző, ki ellenségének is megbocsát. Szóban szeret az, a ki senkit meg nem szól s nem mond semmi bántót, vagy olyast, a mivel felebarátjának árthatna. Tettben nyilvánuló szeretet az, ha úgy bánunk másokkal, mint szeretőnk, hogy velünk bánjanak. Tettben nyilvánuló szeretet az is, a melyik viszonyaihoz mérten adakozik s önzetlen gyönyörűséggel segíyezi embertársait. Hsz sokkal nagyobb öröm adni, mint kapni. Sokkal nagyobb öröm adhatni, mint kapni kelleni.

Bármily hitű s hazáju emberek nyujtsanak tesvéri jobbot egymásnak, mert Isten gyermekei vagyunk valamennyien. Ki ellenséges indulattal, gyűlölet, harag-, bosszu-, vagy irigykedéssel viseltetik felebarátja iránt, vét az isteni törvények legszentebbike, a szeretet ellen, s magát Istent bántja meg.

Az önzés örökös viszálykodás magvát hint az emberiség közé, a szeretet ellenben a béke biztos záloga. A szeretet egyesiti magában mindazon erényeket, melyek a lelket föemelhetik s azt a tökéletesség örök üdvéhez vezetik. A mint a szeretet meghódította a földet, eltűnik fölszínéről az önzés, gőg, gyűlölet, irigység s a földi javakért folytatott ádáz küzdelem s elérkezik a boldogság országa.

A természetnek díszai: a mezőn nyíló virágok, lelkünk ékeségei a hit virágai: a szeretet és könyörületeség. Felebaráti szeretet nélkül, Isten szeretete, Isten imádása el nem képzelhető. Miként a szép tavasz virágillat nélkül, miként a zöld liget madárdal nélkül, ugy az Isten imádása felebaráti szeretet nélkül sivatag, pusztá, néma és terméketlen.

A vallásosság és emberszeretet fenséges munkája kiegyenlít, mindent jóvá tesz. S ki biztosithatja az emberiségnek a nemes erkölcsöket, az egymás iránti szeretetet nagyobb mértékben, mint a minden szépre, nemesre és szeretetre fogéony szívvvel megáldott nő, az áldott lelkü anya, ha a nevelés s boldalu építményének szilárd alapját a vallásosságra, a felebarátiszeretetre fekteti.

A nemzeti és világtörténelemből tudjuk: a nő sokat, nagyon sokat, sőt a mit akart, mindent keresztül tudott vinni; s épen a legszebbet, legnemesebbet: a vallásosságot és emberszeretetet ne tudná kivinni? Hisz a jövő nemzedék emberei, — legnagyobb férfiai is — mind az ő szívük melege alatt érlelődnek, nevelődnek, itt s magunk közt kezdjük a munkálkodást, s biztos lesz a siker. A vallásosság felébreszti az emberben a nemesebb rendeltetések iránti fogalmakat, felebaráti szeretet és erkölcsiséget.

Az erkölcsiség szoros kapcsolatban van a vallásossággal.

A vallás — bármiféle szertartást kövessen — a művelődés, az erkölcsiség terjesztője.

A felebaráti szeretet legerősebb kapcsa a társadalomnak, ez képezi a láncszemeket, melyek embert emberhez fűznek.

Szeressük tehát egymást!

Budapest, 1901. április havában.

Polgár Lipótné.

A harácsonyi ajándék.

III-ik közlemény,

Azt mondja tovább »Egy városi nő«: »pedig nekünk abba kellene járnunk, hogy a székely leányok, a kik a jövő székely nemzedék anyái lesznek, még ha szolgálnak is, úgy szolgáljanak, hogy tisztességüket, becsületüket megőrizzék, tanuljanak s egy kis pénzt is gyűjtsenek.«

Nagyon igaza van. De vajjon ez irányban kifejtett igyekeze tünket siker koronázza-e?

Ki ügyel fel arra, hogy a szülői felügyelettől távol, azt a sok jó tanácsot, melylyel utnak eresztették, el ne feledjék.

Vajjon az a gyerekleány, a ki otthon megtanulván irni és olvasni, szolgálata közben vágyat érez és időt kap, hogy olvasson, kap-e értelmi képességéhez való olvasmányt? Ki ügyel fel arra, hogy ne asszonyától elcsent regényt olvasson, melyből nem tanul, hanem a helyett erkölcsnemesítő olvasmányt kapjon?

Vajjon az a gyermekleány, a ki otthon előbb tanítója, majd szülői felügyelete alatt minden vasárnap eljárt a templomba, kap-e városban egész évben csak egyszer is időt és alkalmat, hogy elmenjen és munkájára Isten segítségét és áldását kérje? Az a városi nő, a ki, mikor a harangok megkondulnak, nem azért öltözik, hogy Isten házába menjen, hanem mert közelg a látogatási idő, vagy ha elmegy is, gyakran csak azért, hogy szép öltözékét bemutatassa, gondol-e cselédje lelki szükségleteire?

Vajjon az a gyerekleány, a ki falun egykoru és egyforma

gondolkozásu játszóársakkal töltötte a vasárnap délutánt, mit csinál, mikor szabad délután *paczirozni* megy? Ki ügyel fel, hogy ez idő alatt csak a jót és szépet lássa meg, ne azt, a mi lelkét, testét megrontja? Hogy ne a kísértés, hanem a lelkiismeret szavára hallgasson? Elszomorodva és megbotránkozva látjuk, mi foly városon a sétáló cselédség között, sir a lelkünk s nem csudálkozunk, ha tisztességük, becsületük ott marad a város sarában.

Vajjon, ha a jelen nemzedék, melynek szülői munkás, vallásos és erkölcsösök voltak, annyira elsatnyult, hogy megtérítésük, azaz megtéríthetetlenségükön a népbarátok és tanítók kétségbe vannak esve, fog-e egy olyan nemzedéknek szülője lenni, mely újra a tisztesség és becsület útján haladjon?

És a pénzgyűjtés bármi módon! Ez az oka a Romániába vándorlásnak. E ténynyel szembe tehetetlenek vagyunk Nem retenti ettől a pénzszerzés ördöge által megszállott szülőket semmi, vakon engedik gyermekeiket a biztos örvénybe rohanni s gyakran maguk vezetik.

Van falunkban egy asszony, a ki 5 kis gyermekkel maradt özvegyen egy kis kunyhó, pár száz □ öl földdel és pár száz forint adóssággal. Sok küzdéssel, de tisztességgel felnevelte gyermekeit, szolgáltni adta, maga is dolgozott, míg apránként adósságától megszabadult.

Élhetett volna nyugodtan, a nagyobb leányoknak szerencséje is akadt volna, de egyszerre megszállta a pénzszerzés vágya s három leányával bement Romániába. Ő maga csak egy hétig birt *éhezni*, a mint mondta, mert azt a kosztot a vén ember már nem szokhatja, de leányai ott maradtak, azok fiatalok, kibírják. Istenben és erkölcsös nevelésükben bizott, hogy el nem tántorodnak.

Dolgozott tovább ő itthon, leányai ott s jött az Istenáldás, gyarapodott néhány holddal pár év alatt a birtok; de jött az Istenáldás másképen és a szegény által nem várt módon is.

Karácsony előtt néhány nappal sürgönyt kap, hogy jön egy leánya és egy *unokája*. És megjött a legkisebb sápadtan, hat heti tifusból lábadozva, karján nénye négy hónapos kis leánykájával, a ki azért küldte haza gyermekét, mert azzal nem fogadták be sehol, ott a nagyanyja, hadd ápolja, nevelje.

A szegény asszony pedig nem sokáig viseli gondját. Napról napra fogy, mert fáj a szive, maga mondja:

Egész életemben istentéllő, jámbor életű voltam, egyszer tántorodtam meg, mikor leányaimat elengedtem a szemem elől. De inkább fáj a szégyennél, hogy az én leányomnak, a kit én úgy szerettem, kényeztettem, volt lelke megválni gyermekétől télviz

idején s nekem küldeni *karácsonyi ajándékba*. Ezért táj a szívem, ez visz a sirba, érzem.

Szegény asszony! bár egyedül volnál a kit ez visz a sirba!
Ibolyka.

Az ifjuság köréből.

A DFE. ifjusági köre újból kilépett a nyilvánosság elébe egy felolvasó gyűléssel. Május 5-én délután az unitárius kollegium diszterme meg volt telve érdeklő közönséggel. Az egylet köponti választmánya és az idegenek is gyönyörködve szemléltek, miként váltakozik az ifjui hév és az ugynevezett lámpaláz. Mindkettő meleg, sőt forró szokott lenni, de bizonyos fázás is jár hol előtte, hol nyomában. 9 pontból állott a műsor A Dávid Ferencz Egylet énekkara *Iszlai Márton* vezetése alatt három szép éneket adott elé: »Hozzád jöttünk uram« *Iszlai M.-tól*; »Dicsőség a magasban« *Oláh K.-tól*; »Hálaének« *Mendelssohntól*. Az egyetemi ifjaktól és nagy meg kis leányokból álló kar egymagában nagy vonzóerő, s ha oly gondosan és oly szépen énekel, mint most, meghat és fölemel. A közönség tünnetőleg méltányolta.

Mikó Imre, a DFE. ifjusági körének alelnöke, teljesítette az elnöki tisztet. Jól átgondolt rövid beszéddel nyitotta meg a gyűlést és végül mondott köszönetet a szereplőknek. *Kántor Margit* k. a. képezdei 4. éves növendék elragadó bájjal, kiváló ügyességgel szavalta *Tompa* »Az Ur akarata« cz. költ.; *Kriza János* egyetemi hallgató fölolvastott egy jól megírt érdekes és tanulságos rajzot; *Gál Miklós* pavnövendék szavalta *Tompa* »Két menyasszony« cz. megható költeményét köztetszésre; *Pap Domokos* tanárjelölt, ez az ifju székely költő, olvasta föl három gyönyörű versét. Egyiket alább közöljük Mindenik szereplőnek melegen gratulált a közönség, főtiszt. *Ferencz József* unitárius püspök ur pedig szép szavakban fejezte ki nagy örömét az ifjusági kör sikeres munkássága fölött.

Félben maradt ház.

Rég ismerős falun mentem át,
Díszes kapuk, házak szép tornáczzal,
Porban játszó, vidám gyermek népség:
Utam mellett mindmegannyi szépség.

S hogy fáradt is, meg szomjas is voltam,
Egy zsindeyes vén házra gondoltam,
Mely friss vízzel enyhített már párszor :
— Most is ugyan mért keresnék máshol?

Utam nosza e ház felé vettem ;
— A kis fiu, a kit úgy szerettem,
Nőtt-e nagyot? — hogy az anyja, apja?
Szállt előre szívem gondolatja.

Oda értem. De, csodák csodája,
A régi ház lebontva, széthányva,
S díszesebben egész az útszélig,
Már az új is fölépítve *félig*.

Jókedvűen fordultam be aztán,
S hogy köszöntém rég nem látott gazdám,
Hamarosan az új házra tértem :
— Pompás ház lesz! — így-amugy dicsértem.

Ám a gazda szomorúan, szótlán
Nézett rám míg lelkesedve szóltam.
Aztán fejét búsan vonta félre :
— Fél ház biz ez, s így is marad félbe!

— Félben marad? ej mit beszél kelmed,
Hisz ha akar, palotát emelhet,
Pénze bőven, számával az ökre!
— Befejeztem én már mindörökre!

Hogy másfelé forduljon beszédünk
S kárvallásról, miről ne beszéljünk:
— Hát a néni s az a kedves gyermek,
Hol vannak ők, vajjon megismernek?

S szólt a gazda búsan, kesergően :
— Mind a ketten künn a temetőben,
Mind a ketten — bár az egyik élne,
S ne maradna az én házam félbe.

Pap Domokos.

Kérdések és feleletek.

2-ik közlemény.

Az Unitárius Közlöny 2-ik számában feltett kérdésekre feleletek:

1. Az általam már egyszer ajánlott »Lánczevelező« utján elárasztanám az értelmi osztályt vallásunk rövid ismertetésével és egy lelkes felhívással.

2. Vallásos nevelés által fel kell mindenkiiben kelteni és meggyökereztetni a tiszta hitet és egyháza szeretetét, mert a ki hisz, az bízik is és meg nem tántorodik.

3. Naptár alakjában, együvé foglalva az egy évre szánt kiadványokat a legegyszerűbb s szinte egyedüli mód, mert a naptárt megszokásból is átlapozza és olvassa mindenki.

4. A vallásos nevelés a legfontosabb teendő. E célból nagy gond fordítandó az iskolákra és nagy pontosság kell a vallástani-tásban. Ha a gyermek vallásos nevelést kap, akkor lehet remény, hogy a valláserkölcsei élet követelményeinek megfelelően él s ha így él, akkor a többi fontos teendőkre lesz ember, de ha nem így él, akkor hiába minden egyéb legfontosabb teendő.

Újszékely, 1901. febr. 16.

Ralfaj Irma.

Az unitárius eszmék, az unitárius hitvallás alapelvei csak úgy lesznek általánosan ismertté hazánkban, ha az egyház minden egyes tagja erkölcsi kötelességének fogja tartani, nemcsak az egyházi élet keretein belül, hanem künn a nagyvilági életben is hitét büszkén vallani és annak igazságait minden adandó alkalommal hangoztatni. Szól ez főképp ama híveknek, kik a Királyhágón innen, tehát hazánk ama részeiben élnek, hol az unitárius vallás mibenlétéről hézagos, vagy éppen ferde, téves nézetek uralkodnak. Mert, hogy e téren sok a teendő, az elvitázhatatlan.

Hisz csupán arra a körülményre akarnék utalni, hogy pl. okáért a helybeli középiskolákban használatos evangélikus hittani káté az unitáriusokat a nazarénusokkal szinte azonosítja, azt irván, hogy az unitáriusoknak az eskütétel, fegyverfogás tiltva van.

Hazánk számos vidékén az unitarizmus fogalma — aránylag jobb körökben is — teljesen ismeretlen. Ennek ellensúlyozására, főképp a hírlapirodalomban, mentől gyakrabban kellene az unitárius hitélet mozgalmairól megemlékezni, hogy legalább a közönség érdeklődését fölkeltsük.

Az »Unit. kis könyvtár«-nak, ennek a valóban mintaszerű és úttörő vállalatnak példányait szívesen fogyasztaná az olvasó közönség, ha létezéséről tudomást szerezne. Illeszen szerény egymagam is magánuton meglehetősen számmal terjesztettem e művecskéket, de sajna több példányuk elfogyott, s a főváros területén csakis egyetlen könyvkereskedőnél kaphatók.

A legközelebb itt a fővárosban megalakulandó »Dávid Ferencz-egylet« működésétől is várhatunk áldásos missiót, mert hiszen a vidék érdekekkel követi a főváros szellemi mozgalmait s a napisajtó révén tudomást szerez majd az egész ország, hogy hazánk fővárosában is oly áramlat indult meg, mely a szabadelvű, keresztény eszmék terjesztését, fejlesztését czélozza.

Budapest.

Drd. Austerlitz Vilmos.

Jótékonyság és buzgóság.

Tüszvész által sujtott nyárad-szentmártoni egyházközség és lelkésze számára befolyt adományok (III. befejező közlemény):

Homoród-Fánosfalváról: Hivek adománya 11 kor.

H.-Abásfalváról: Gondnok gyűjtése a hivektől 8 k. 60 f.

Balászfalváról: Imre József szbiró 3 k.

Kaából: Kelemen Árpád 10 k.

H.-Oklándról: Husvét 2-od és 3-ad napi perselygyűjtés 4 k. 70 f. Egyházközség pénztára 2 kor. Pál Ferencz és neje 2 k. Együtt 8 k. 70 f.

H.-M.-Vásárhelyről: Gálffy Zsigmond 2 k.

Csikfalváról: Bartalis József 3 k.

Kénosból: Vári Albert 5 k.

Tordátfalvi lelkész Deák Miklós gyűjtőive szerint: Deák Miklós 5 k., László József 4 k., Gálffy Kálmán, Ajvász Kristóf, Lengyel László, Wagner Vilmos, Roth Frigyes, Dr. Demeter Lőrincz, Lengyel Sámuel, Sándor János, Csiki István, Gombos Rózsika, Dr. Jankovich Pál és Balogh Róza 2 -2 kor. Gombos Gábor, Pálffy Jenő, Jakabházi Gáspár, Baumgartner, Jaeger József, Grossman, Walter Ferencz, Sebesi Sándor; id. Ferencz Mózesné, Oláh Antal, Zimmerman F. K., Demeter Domokos, Jakab N., Svartz Mózes, Széll Géza, Jakabházi Gábor, Jakabházi Sámuel, Bálint Dániel, Bedő Dénes, Gombos Sámuelné, Gombos János, özv. Dukáné, Horváth Ilona, Szász Bála, Viola Miklós és ifj. Boros György 1—1 kor. Karácson István 72 f., Koncz Ilyés 60 f., Péter József 50 f., X.X. és Mántó György 40 40 f., W. T. Domokos és N. N. 30—30 f., X 10 f. Együtt: 63 k. 32 fillér

Vadadból: Szász András 5 k.

Takarékpénztári kamat 33 f.

E közlemény összege . . . 119 k. 95 f.

Előbbi közlemények összege . 307 k. 07 f.

Tehát begyűlt összesen . 427 k. 02 f.

Ebből időnként juttattam egyházközségnek 200 koronát, lelkész afiának 222 k. 42 fillért. Postadijakba és postakihordónak kiadtam 4 k. 60 fillért

Midőn a gyűjtésről s annak rendeltetése helyére juttatásáról a fennebbieken számolok el nyilvánosan, egyszersmind fogadják a jószívü adakozók az egyházközség és lelkésze nevében is hálás köszönetünket.

Maros-Vásárhely, 1901 május 17.

Kelemen Albert s. k., esperes.

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI MOZGALMAK.

— Daniel Gábor főrendi tag és Báró P. Horváth Kálmán főgondnok urak a főt. püspök ur vezetése alatt május 13. és 14. napjain megvizsgálák az új kollegium építését, azonkívül az egyháztanácsi irodát és másnemű ügykezelést. A főgondnok urak ezen buzgósága tiszteletre méltó.

— Az új főiskola most már teljes pompájában kezd látszani. Az állványokat leszedték egészen a pinczehelyiségek magaslataig. És a mi látszik, az meglepően szép, egyszerűen fönséges. Minden részecskéje egy szép gondolat, az egész pedig egy összhangzó alkotás. A ki látja, bámulja és gyönyörködik benne. Kolozsvár városnak egyik legszebb épülete, s taniutazeteink között fényesen állja a versenyt az egyetemi új épületekkel is. A belső berendezésről közelebbről tüzetesen fogunk szólni azon előadás alapján, a melyet Pákey Lajos főmérnök a középiskolai tanáregyletben tartott.

— Az új főiskola internatusa az igazgató mellett, két ifju tanár felügyelete alatt fog állani, kik a tanulókat a magánfoglalkozásban utasítani és segíteni fogják.

— A konviktus szabályait az E. K. Tanács egy évre elfogadta és közelebbről az „Értesítő“-ben közzé lesz téve. E szerint 150—200 ifju étkezhetik együtt. Egy tanuló reggelit (3 deci tej és Berdeczipó), ebédet (leves, főtt hús vagy vastag étel hússal, tészta és Berdeczipó), vacsorát (egy sült vagy főzelék és Berdeczipó) kap a tanév szorgalmi idejére 200 koronáért, tehát havi 10 frtéért. Egy Berdeczipó 18 deka, tehát napközre is jut belőle. Az ételek készítése és pontos kiszolgálása a leggondosabb ellenőrzés alatt lesz. Egy konviktusai gazda, az igazgató és az iskolai orvos állandó felügyeletet gyakorolnak. Az együttétkezés csaladiasan fog történni, 10, 12 ifju ül egy asztalnál, egy asztalfő vezetése alatt. Az étkezés megkezdése előtt rövid imát mondanak. A szegény tanulók díja elengedéséről vagy mérsékléséről az alapítványok erejéig lesz gondoskodva. Elengedésért július 20-ig kell folyamodni 10 korona felszerelési díj senkinek sem engedték el, mert az intézet gondoskodik mindenkinek evőkészletről. Mint érdekes adatot megjegyezzük, hogy eddig a beszerzett adatok szerint egy-egy tanuló élelmezése átlag 17 koronába került s mégis a szegény székelyfiuk legtöbbször éheztek, pedig ők is elköltöttek havonként 6—8 koronát. Ha most valaki 5 vagy 10—15 korona díjat fizet, naponta háromszor részesül egészséges meleg ételben

— Gálfi Lőrincz tanárt, a DFE. buzgó pénztárnokát, a főisk. igazgatóság megválasztotta a konviktus gondnokává. Nehéz földadat, de a tanulók érdekében szép missio vár rá. Kívánunk sikert!

— A szentmihályi egyházba május hó 12-én köszöntött be Deák Miklós előbb tordátfalvi lelkész. A díszes templomot pár ezerre menő közönség zsufolásig töltötte meg. Nyíkö vidék népe sereglett ide össze. Távolból is sokan voltak. A tisztvársi szeretetnek megnyilatkozása ez egyházkör unitárius papjai és tanítóit részéről teljes volt. Köri esperes Raffaj Domokos, köri gondnok Gálffy Kálmán és kereszturi gymnasiumi f. gondnoka dr. Jankovich Pál és még számosan jelentek meg unitáriusok és mások.

A beköszöntő lelkész szépségben, emelkedettségben diszelgő imát és beszédet mondott. Szónoki jelességével elragadta hallgatóit. Benne a szentmihályi

egyház korán elhunyt elődeihez méltó utódot kapott. Beiktatását teljes odaadással a híveknek lelki épületére és örömére Raffaj Domokos esperes végezte. Öröm, gyönyörűség volt az apostoli buzgóságu jeles szónokot is hallhatni.

Templomozást közbéd követte. Első pohárköszöntőt Raffaj D. esperes a közszeretben álló főpásztorra, az unitárius egyház méltó büszkeségére köszöntötte. Az ünnepély lélekemelő és maradandó hatásu volt. Nyikó vidék buzgó népe epedve várta a szeretett főpásztort, de közbe jött fontos ok miatt öröme ily irányban nem telhetett be. De e nép azzal tart, „a mi késik, nem mulik.“ Nagy reménye van abban, hogy szeretett főpásztorát nem sokára körében üdvözölheti és közte való megjelenéséből erőt merithet az igaz vallásos buzgóságban való további kitartáshoz.

— Adakozás. Tordai születésű, de Romániában élő Fodor Károly hitrokon a tordai unitárius templomra 204 korona adományt küldött. E helyen is hálás köszönetet mondunk az ekklesia nevében.

— Rédider Géza költeményei. Rédiger Géza többek unszólására elhatározta, hogy költeményeiből egy új kötetet fog kiadni. Minket megörvendeztetett ez a hír, mert Rédiger oly vallásos kedélyű és oly erősen hazafias érzelmű költő, a kinek szavára, érzésére és intelmeire is nagy szükség van ma. Miért gondolkozott oly hosszasan? Félt a közönség hidegségétől és közönyétől, mert hát egy falusi pap nem szívesen fizet rá a saját könyvére. Szeretnők, ha lapunk olvasói méltányolnák azt, a kitől oly sok szép hymnust olvastak és hallanak a dalkörök ajkáról. Előfizetési ára 2 kor. 40 fillér. Czim: Rédiger Géza unitárius lelkész Szabéd, u. p. Mező-Rücs.

EGYLETI ÉLET ÉS MUNKÁSSÁG.

— A budapesti Dávid Ferencz Egylet már nemcsak megalakult, hanem megalkotta alapszabályait is, melyek az egyházi főhatóság útján kormányi tudomásvételre föl fognak terjesztetni. Már van 139 tagja, tehát felülhaladta mindenik fiók-egyletet. Szép reménnyel nézünk elébe munkásságának. A vezetés Ürmössy Miklós elnök, Perczel Ferenczné, Kozma Gyula igazgató alelnökök. Józan Miklós, Bozogány Ágnes titkárok és egy népes választmány kezében van.

Udvarhelykörben a D. F. E. fiókja június 20-án közgyűlést fog tartani Vargyason. A közgyűlésre az elnök Sándor Gergely lapunk útján szívesen meghívja az egyleti tagokat és érdeklődőket. Felolvasást fog tartani Demeter Dénes lelkész: a balatonvidéki unitáriusokról. Dr. Boros György: unitárius élet Ámérikában.

Az Unitarizmus külföldön. Dr. Boros Györgynek a D. F. E. kereszturkői fiókjában tartott felolvasása megjelent önálló füzetben, mint a kereszturi fiókegylet kiadványa Azok, kik óhajtanak megismerkedni a külföldi unitárius mozgalmakkal, lapunk szerkesztőségénél megrendelhetik 24 filléren.

Szerkesztői izenetek. Több közleményre csak a következő számokban kerithetünk sort. Szíves türelmet kérünk.

TARTALOM: Pünkössti üdvözet. 153 l. — Nemzetközi tanácsa az unitárius és más szabadelvű vallásos gondolkozóknak. 154 l. — Egyleti élet. dr. Boros Gy. 157. l. — Nők világa: A nő rendeltetése. Polgár Lipótné. A karácsonyi ajándék. Ibolyka. 159—161. l. — Az ifjuság köréből. 163. — Kérdések és feleletek 165 l. — Jótékonyág és buzgóság. 166. l. — Egyházi és iskolai mozgalmak 167. l. — Egyleti élet és munkásság 168. l. —

Nyomatott Gámán J. örököse könyvnyomdájában Kolozsvárt.